

Bewustwo(o)rding

Het dochter-op-kamers-syndroom

door René Berends

Paul Frissen schreef in 2013 het interessante boek *De Fatale Staat*. Hij uit daarin zijn zorgen over de uitdijende overheid, met zijn toenemende regelzucht en groeiende betutteling. Als voorbeeld beschrijft hij hoe er door de overheid op incidenten en rampen gereageerd wordt. Spoelt er bijvoorbeeld een bultrug aan op het strand, dan hebben we een maand later een potvisprotocol met handelingswijzers hoe er in voorkomende gevallen gehandeld moet worden. En dat in de hoop dat een volgende potvis, die koers zet naar het strand, zich aan het protocol houdt.

Frissen wijst erop dat in het proces om 'tragiek' te keren – de woordkeuze is van hem – elke afzonderlijke beleidsmaatregel weliswaar redelijk lijkt, maar dat de optelsom van al die wetten, regels en maatregelen een bureaucratie en regelzucht veroorzaakt, die de burgerlijke vrijheid steeds verder inperkt.

"Politici zouden moeten beseffen dat niets doen ook een optie is", stelt Frissen. Maar ook burgers zouden niet alsmaar naar de overheid moeten wijzen, om 'de' problemen maar even op te lossen. De opbouw van de verzorgingsstaat is een groot goed geweest, maar 'vadertje staat' heeft de burgers wel passief, gemakzuchtig en afwachtend gemaakt.

De overheid wil terugtreden. Maar daarbij speelt haar, volgens Frissen, het dochter-op-kamers-syndroom parten. Als dochters op kamers gaan wonen en de vrijheid krijgen om hun leven zelfstandig in te richten, neigen ouders de vinger aan de pols te willen houden. Hetzelfde gevaar lopen burgers bij een zich terugtrekkende overheid. Burgers dienen zelf vorm te geven aan burgerschap, maar in Nederland discussieert de overheid over 'verantwoord' burgerschap. Frissen vindt dat die discussie iets heeft van een overheid die zijn eigen volk wil kiezen. Maar zo werkt democratie niet! Daar is het de bedoeling dat het volk de overheid kiest, niet de overheid het volk!

Ook in het onderwijs speelt het dochter-op-kamers-syndroom. Nederland kent een grote vrijheid van onderwijs, maar die vrijheid – die in artikel 23 van de Grondwet verankerd is – wordt zelden door leraren ervaren. Er gelden namelijk nogal wat 'potvisprotocollen' voor het onderwijs, geschreven door schoolteams zelf, door directeuren en besturen, maar ook door lokale en landelijke overheden.

Als dochters eenmaal op zichzelf wonen, gaan ze hun eigen gang. Vaders bellen dan nog wel eens met de vraag hoe het gaat. Dochters weten dan altijd wel zo te communiceren dat enerzijds de lieve vrede met het thuisfront bewaard blijft en anderzijds de verworven vrijheid niet meer in gevaar gebracht wordt. Leraren zouden hiervan moeten leren en meer ongehoorzaamheid aan de dag moeten leggen. De overheid lijkt zich namelijk bewust te zijn dat zij in haar bemoeienissen is doorgeschooten. De ideeën over opbrengstgericht werken met haar van A-naar-Beter-werkwijzen, lijken in hun voegen te kraken. Daarom komt er in het onderwijs weer wat meer ruimte voor de eigen keuzes van leraren. Ook het gedachtegoed van onderwijspedagogen als Biesta en de plannen van Platform 2032 wijzen in de richting dat leraren minder de uitvoerders van andermans agenda's moeten zijn. Daarom is het nu de tijd voor leraren om 'op kamers te gaan wonen'. Emancipeer! Neem zelf de ruimte in, die er is. Neem in vrijheid je vak weer in eigen handen en leer te vertrouwen op je eigen vakmanschap. Er is er immers maar één die de vertaalslag naar de kinderen kan maken van al die adviezen en voorschriften, die er vanaf de zijlijn gegeven worden. Dat is de leraar zelf.